

Gовор Веле Учке унутар чакавскога екавскога дијалекта

Vranić, Silvana

Source / Izvornik: **Zbornik Lovranšćine, 2019, 6, 109 - 117**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:186:437276>

Rights / Prava: [In copyright/Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-05-08**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

Silvana Vranić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci
Odsjek za kroatistiku
Sveučilišna avenija 4, 51000 Rijeka
silvana.vranic@uniri.hr

GOVOR VELE UČKE UNUTAR ČAKAVSKOGA EKAVSKOGA DIJALEKTA

U radu su analizirane jezične značajke govora Vele Učke zahvaljujući kojima ga se može priključiti hijerarhijski višim sustavima. Položaj se toga dijalektološkoga punkta, sjeverozapadno i jugozapadno zaokružena boljunskim tipom središnjega istarskoga poddijalekta čakavskoga ekavskoga dijalekta (jugozapadno i istrorumunjskim govorima vlaškoga tipa), a jugoistočno i istočno govorima sjeveroistočnoga istarskoga poddijalekta ekavskoga dijalekta, odrazio i na jezične osobitosti toga govora. Terenskim je istraživanjem u dva navrata u razmaku od dvadesetak godina potvrđeno da je govor Vele Učke, iako bi teritorijalno pripadao sjeveroistočnomu istarskomu dijalektu, rubni govor boljunskoga tipa središnjega istarskoga poddijalekta ekavskoga dijalekta čakavskoga narječja.

Ključne riječi: čakavsko narječe, ekavski dijalekt, središnji istarski poddijalekt, boljunska skupina govora, govor Vele Učke

1. Govor Vele Učke u dijalektološkoj literaturi

Vela Učka¹ smještena je na području Parka prirode Učka, na 950 m nadmorske visine,² sjeverozapadno od Vojaka, jednoga od vrhova Učke, na području Grada Opatije. Sjeverozapadno i jugozapadno naselje je zaokruženo boljunskim tipom središnjega istarskoga poddijalekta čakavskoga ekavskoga dijalekta (jugozapadno i istrorumunjskim govorima vlaškoga tipa). Jugoistočno i istočno govorovi su sjeveroistočnoga istarskoga poddijalekta ekavskoga dijalekta. Današnja pripadnost naselja Gradu Opatiji ne odražava sasvim povjesnu usmjerenost

1 Istraživanje je za ovaj članak provedeno u okviru znanstvene potpore *Liber Fluminensis* Sveučilišta u Rijeci.

2 Drugo je to najviše naselje u Republici Hrvatskoj (v. *Prostorni plan Parka prirode Učka* 2006: 79).

stanovništva Vele Učke. Ranije su, naime, stanovnici putevima bili povezani s boljanskim područjem,³ a danas je cestovnim tunelom kroz Učku izgrađenim 1981. bolja i povezanost s naseljima Grada Opatije.⁴ Prema popisu stanovništva iz 2011. u Veloj Učki bilo je 40 stanovnika. Naime, nakon stagnacije porasta stanovništva s početka stoljeća, od 1961. pa do nakon 1971. broj je stanovnika Vele Učke prepolovljen (*Prostorni plan Parka prirode Učka* 2006: 16).

U dijalektološkoj je literaturi govor Vele Učke prvi put analiziran kao dio čakavskoga ekavskoga dijalekta tek krajem 20. st. (Vranić 1999, 2005). Na *Dijalektološkoj karti poluotoka Istre* Josipa Ribarića iz 1940. taj je punkt, doduše, označen unutar područja što ga autor zove „arhaistično čakavsko narjeće Liburnije i središnje Istre“, ali primjeri govora nisu uneseni u raspravu. U ranije objavljenoj (1930), ali kasnije napisanoj knjizi – *Przegląd słowiańskich gwar Istrji* Mieczysława Małeckog – u popisu uključenih punktova nema Vele Učke.

Zadatak je ovoga rada prema kriterijima uspostavljenim za pripadnost govora čakavskomu ekavskomu dijalektu i jednom od četiriju njegovih poddijalekata (Vranić 2005), a provjeravanim terenskim istraživanjima u razmaku od dvadesetak godina, izdvojiti diskriminante kojima bi se govor Vele Učke mogao pouzdanoj klasificirati, odnosno odrediti kojemu od poddijalekata i dijalektoloških tipova na području ekavske Istre svojim značajkama pripada, i priključiti sjeverozapadnomu čakavskomu kompleksu.⁵ Neće se dakle nabrajati temeljne značajke koje taj govor određuju čakavskim osim onih koje su istodobno ključne pri identifikaciji govora Vele Učke dijelom čakavskoga ekavskoga dijalekta i njegovih podsustava.

3 „Pristup naselju moguć je s primorske i istarske strane. S primorske strane cesta se penje od Veprinca do Poklona, prelazi na zapadne padine Učke, a zatim se račva u dva odvojka. Jedan odvojak vodi prema najvišem vrhu Učke – Vojaku, a drugi odvojak vodi do samog naselja i dalje prema Istarskoj županiji“ (*Prostorni plan Parka prirode Učka* 2006: 80).

4 S povijesnoga gledišta Učka je u prvom redu predstavljala simbol zemljopisne i socijalne prepreke. I samo stanovništvo rabi pojam „preko Učke“ u značenju političkoga i kulturnoga razgraničenja.

5 Taj kompleks zahvaća hrvatski dio središnje i sjeverne Istre te područje Kvarnera, tj. područje od Kastavštine do Grobničine, istočne obale Istre, na obali od zapadnih dijelova Rijeke istočno do Povila i u zaobilju Bribira, creske govore i sjevernolosinjske govore, govor Omišlja, govore Dobrinjštine, vrbničke govore, govor Punta i susjedne govore na otoku Krku (Vermeer 1982: 8–11; Langston 2006: 14; Zubčić 2006: 367; Lukežić 2012: 228; Zubčić 2017: 45). Riječ je o govorima u kojima neocirkumfleks imaju *e*-prezentni n. t. *a* osnovom na sonant, tipa *šje*; *ne*-prezentni n. t. *a*, tipa *zine*; *je*-prezentni n. t. *a*, tipa *jāše*; *e*-prezentni s osnovom na sonant koji su u n. t. *a* prešli iz n. t. *c*, tipa *gnjīje*; određeni pridjevi n. t. *a*, poput *bogāt*, *-a*, *-o* (*bogātī*) i n. t. *b*, poput *dubōk*, *dubokā*, *-ō* (*dubōkī*) (Zubčić 2017: 97, 124, 126).

2. Jezične značajke govora Vele Učke

Prema uključenosti na Ribarićevoj karti i karti u knjizi *Čakavski ekavski dijalekt: sustav i podsustavi* Silvane Vranić, kao i nabrojenim značajkama (Vranić 2005), govor Vele Učke pripada čakavskomu ekavskomu dijalektu. Taj dijalekt, uz teritorijalnu kompaktnost na sjeverozapadu čakavskoga područja, obilježuju uglavnom govor s naglasnim sustavima od tri naglaska na starim mjestima i s mogućnošću neutralizacije neoakuta i dugoga silaznoga naglaska u nekim govorima jezgre dijalekta te nekoliko govora na periferiji s parcijalnim regresivnim pomacima siline. Dosljedan je ekavski refleks *jata* u osnovama riječi te u kategoriji nastavaka, sustavniji u jezgri dijalekta (sjeveroistočno istarsko područje), u kojoj se ovjerava nešto ikavizama svojstvenih gotovo svim idiomima, a najveći su odmaci od konzekventnoga odraza *jata* zabilježeni u rubnim govorima dijalekta. Ni u jednom govoru toga dijalekta nije zabilježen nastavak *-ov* ili *-ev* u G mn. imenica m. i s. roda, a opstao je nastavak *-i* u G jd., NAV mn. imenica ž. roda „bez obzira na dočetak osnove, uz moguće iznimke u osnova s dočetnim /c/ i /j/“ (Vranić 2005: 322) u kojih je nastavak *-e*, a kojima se potvrđuje opstanak dviju deklinacija s obzirom na palatalnost. Tim nepalatalnim *-i* „većina se ekavskih govora razlikuje od drugih organskih sustava hrvatskoga jezika, ali i podsustava čakavskoga narječja. Tako je i u govorima u kojima je narušena ujednačenost morfema analiziranih padeža, dok su govor s prevagom palatalne varijante među njima iznimni“ (Vranić 2005: 322). Potonje je zabilježeno u zonama dodira poddijalekata ekavskoga dijalekta ili toga dijalekta sa susjednim mu drukčijim organskim idiomima. Nabrojenim se kriterijima ekavski govor razlikuju od ostalih čakavskih govora, ali istodobno se prema njima ti govorovi međusobno razlikuju: u središtu su dijalekta konzervativniji govorovi, udaljeniji od središta s nešto inovacija niže rubnosti, a u kontaktnim govorima i s više rubnih značajki (Vranić 2005: 324).

2.1. Refleks *jata*

Gotovo dosljednim ekavskim refleksom jata govor Vele Učke potvrđuje svoju pripadnost ekavskomu dijalektu: *ubělít/obělít* ‘objeliti’ (ruble), *bělnjak* ‘bjelanjak’, *besêt/besiêt* G mn., *brěme*, *cědit*, *cěnít*, *čověk*, *čerěšňa* ‘trešnja’, *delít*, *dělat*, *ubět* ‘objed’, *jěs* ‘jesti’, *lenoběja* ‘lijenosť’, *lěpo* A jd. ž. r., *poměšáli*, *samlět*, *ponedějak*, *pěgas* ‘pjegav’, *sněh* ‘snijeg’, *srěta*, *žlěbäc*, ali *díca*, *njízlö*, *liják*, *slípäc*; *dozorět*, *letět*, *vídet*, *bleději*, *ponemějen* ‘poludim’ 1. l. prez., *òbedve*, *ondě*, *vâne*, ali *bělít*, *domišlit* se ‘dosjetiti se’, *podebělin* se ‘podebljam se’, *òcoli*; *rödbine* D jd., *na lîce* L jd., *na kolêne* L jd., *na stôleh* L mn., *na kònjeh*, ali *s třn*, *va sřcah* L mn., *na kolénah* L mn., *na pôljah*. No, brojem je ikavizama govor Vele Učke u osnovama riječi ruban u odnosu na susjedne dosljednije sjeveroistočne istarske govore, a bliži središnjim istarskim govorima u kojima je više leksičkih ikavizama, s kojima je podudaran i nastavkom *-ah* u L mn. ime-

nica s. r., što je zamijenio stare nastavke *-ěhъ* i *-ihъ* u tom množinskom padežu spomenutih imenica.

2.2. Zamjena stražnjega nazala

Zamjena je stražnjega nazala značajka kojom se središnji istarski govori izdvajaju među ekavskim idiomima – dvojaka je ili trojaka (Vranić 2005: 186–191), pa i među sjeveroistočnim istarskim u kojima je u osnovama riječi, u nastavcima i u sufiksnu *-no-* u glagola II. vrste (u infinitivu, u glag. prid. rad. i glag. prid. trp. kada se tvore od infinitivne osnove) poput: **dvignqtı*, **vyknqtı*, **usъnqtı*, **sъxnqtı* (Derksen 2008) dosljedno zamijenjen vokalom *u*. U boljунskim je govorima (kao i u većini rubnih pazinskih govora – Vranić 2005: 189) ovjerena konsekventnost zamjene toga nazala vokalom *o* u nastavcima, *o* ili *u* u korijenu riječi, a vokalom *a* u sufiksnu **no* glagola II. vrste. U govoru je Vele Učke jednako osim u glagola s *-no-*, u kojima je *u*, kao što je u sjeveroistočnim istarskim i u najvećem broju središnjih istarskih govora: *tūga*, *usěnica* ‘gusjenica’, *kuděja* ‘kudjelja’, *mudruāc* ‘mudrac’, *rūkā*, *sût* ‘sud’, ali *klōpak* ‘klupko’, *mōkā* ‘brašno’, *popāk* ‘pupak’, *rōp* ‘rub’, *rōyāt se* ‘rugati se’, *mōš* ‘muž’; *kūčo/hīžo* ‘kuću’ A jd., *nōgo* A jd., *rūko* A jd., *năšo* A jd.,⁶ *dājo* 3. l. mn., *čūjo* 3. l. mn., *kupūjo* 3. l. mn., *rōyajo se* ‘rugaju se’ 3. l. mn., *cvatō* ‘cvatu’ 3. l. mn., *pekuō peku*’ 3. l. mn., *z mojuō sestrō* ‘s mojom sestrom’ I jd.; *klēknut*, *nāgnüt*, *pūhnüt*, *stīsnut*.

2.3. Realizacija vokala

Za razliku od niza sjeveroistočnih istarskih govora s temeljnim inventarom ili s *ä* ili *ö* podrijetlom od *ā* te rijetkim *ē* i *ō* u najbližim mu govorima toga poddi-jalekta (Sučića, Grabrove i Kalca) i niza središnjih istarskih govora u kojima su diftonzi *ie* i *uo* sustavni (Vranić 2005: 206–207), u govoru Vele Učke sporadično su zabilježeni zatvoreni vokali i diftonzi na razini alofona nastali od *ā*, *ē* i *ō*. Tako se *ē* zatvara ili diftongira uglavnom kada je sekundarno produljen, bez obzira na podrijetlo, npr. *mēsec*, *besēt/besiēt*, *vēli*, *žiēnski*, *žiēnskeh* G mn., *upotriēbi*, ali *cēnīt*, *bēlnjak*; *ā* se, bez obzira na podrijetlo, većinom zatvara, rijede diftongira: *jāja* G jd., *jedān / kunjādo*, *talijānske*, *stāra*, *samāri* N mn., *jedān*, *zāč*, *jiyāl* G mn., *jādan* ‘ljut’, *krvuāve* ‘krvave’ N mn., *kvuâtri* ‘četvrtine’ N mn., *vuā* ‘ovaj’, *ovuāc* ‘ovaca’ G mn., *vuājki* ‘uvijek’, ali *Vazān/Vazān* ‘Uskrs’, *ugānj* ‘oganj, vatra’; *ō* se zatvara ili diftongira bez obzira na podrijetlo: *rōyāt se* ‘rugati se’, *rōžice* ‘cvijeće’ A mn., *cvatō* ‘cvatu’ 3. l. mn., *pekuō* ‘peku’ 3. l. mn., *z mojuō sestrō* ‘s mojom sestrom’ I jd., *muôra* ‘mora’ G jd., ali *mōkā* ‘brašno’, *pōt* ‘put’. No, kao i u susjednim boljунskim govorima, pod naglaskom je ovjeren i otvoreni *ę* (Vranić 2005: 210, 211; Zubčić 2006: 145): *brěk;brěk* ‘pas’, *mūzē* 3. l. jd.,

6 Danas mlađi govornici ovjerajavaju i nastavak *-u* u A jd. imenica ž. r. Vjerojatno će u tom pravcu krenuti i drugi nastavci.

děvet/děvet, děset, vět, poglědat, ali i bleději, svěkrva, čime se govor Vele Učke također približava boljanskim govorima.

No, primjerima zatvaranja *e* ispred nazala, najčešće u 1. l. jd. prez. poput *grîn* ‘idem’, *pîsin* ‘pišem’, podudaran je s nekim sjeveroistočnim istarskim govorima – uzobalnim, poput Lovrana, Medveje, i onih po padinama Učke, poput Tuliševice, Lignja, Kraja, Sučića, Grabrove, Kalca, Jelene, Martine, Zagora (Vranić 2005: 222–223).

2.4. Akcenatski sustav

U govoru Vele Učke zabilježene su promjene u odnosu na temeljni inventar, i to dugih naglasaka i nenaglašenih dužina. Svi se naglasci mogu naći u svim pozicijama, a u dugim naglašenim slogovima alterniraju naglasci različitih intonacija: *zrělo, sopěla* ‘sopile’, *imět, pâšta, kolěno, vilēs* ‘niknuti’, *bělnjak* ‘bjelanjak’, *yûrla* ‘oluk’, *divôjka, palěnta, njîn* D mn. / *vânska, domâti, Primôrje*. Za razliku od sjeveročakavskih istarskih govorova u kojima uglavnom opstaje zanaglasna dužina,⁷ u govoru je Vele Učke ta dužina utrnuta, kao što je dosljedno provedeno u većini središnjih istarskih govorova:⁸ *rěka* glag. prid. rad. jd. m. r., *vîdin* 1. l. jd. prez., *čěkaj* 2. l. jd. imp., *přvi*, a zadržane su prednaglasne dužine: *ocěnít, sūsèdon* I jd., *mlěkò, slûžít*.

Premda pitanje neocirkumfleksa nije zasebno istraživano u govoru Vele Učke, u zapisu ogleda govora oblicima je nekih glagola s *e*-prezentom potvrđena pripadnost sjeverozapadnim čakavskim govorima: *šít: šíje* 3. l. jd., *lâjat: lâje* 3. l. jd. prez., *cût: číjo* 3. l. mn. prez., *pläkat: plâčin* 1. l. jd. prez.⁹, *kupovât: kupûjo* 3. l. mn. prez.

2.5. Napomene o konsonantskom inventaru

2.5.1. Suprotno od ekavskih sjeveroistočnih istarskih govorova u kojima je fonem /l/ neizmijenjen u kategoriji dočetka imenica, pridjeva, priloga i prijedloga te u unutrašnjemu slogu, a zadržan je i morfem /l/ u kategoriji jd. m. r. glag. prid. rad., u ekavskim je središnjoistarskim govorima uglavnom utrnut jedino morfem /l/ u kategoriji jd. m. r. glag. prid. rad., a u sjevernim boljanskim govorima reduciran je i fonem /l/ na dočetku spomenutih riječi (Vranić 2005: 245–246). U govoru je Vele Učke, kao u govoru Boljuna i u govoru Paza, do utrušnja -l došlo

⁷ Drukčije je jedino u rubnim govorima bez nenaglašenih dužina, poput govora Lipe (u kojemu su sasvim utrnute), govora Brseča (u kojemu su zadržane samo nesustavne zanaglasne dužine) itd.; u govoru Opatije i u govoru Voloskoga, u kojima su prednaglasne dužine dosljedne, ali zanaglasne nesustavne (Vranić 2005: 233; Zubčić 2006: 143).

⁸ Iznimkom su rubni govorovi s neutraliziranim nenaglašenim dužinama, poput Brkača, ili sjevernih labinskih govorova, kao što su govorovi naselja imenom Mali Turini, Veli Golji, Paradiž itd. (dijelom sa sporadičnim prednaglasnim dužinama, kao što je u govoru Raše, Vineža, Marceljana) (Vranić 2005: 234).

⁹ U ovom je primjeru *e* naknadno zatvoren do *i* pred nazalom.

samo u jd. m. r. glag. prid. radnog: *bolī, kupovoā, ūmr, zaplēsnive, zaprēti*, ali *postuōl, vēsel, debēl* uz *debē, mūlci, pālci*.

2.5.2. Sonant *í* delateraliziran je ili depalataliziran: *jūbav, krāj* ‘kralj’, *ūje, vesēje, jūdi, ponedějak; prijatelun* I jd., što je podudarno sa sjeveroistočnim istarskim govorima, ali i sa središnjim istarskim govorima Boljuna i Paza s druge strane Učke (Vranić 2005: 251).

2.5.3. U dijalektološkoj literaturi o ekavskim čakavskim govorima često se ističu ograničenja u distribuciji sonanta *v*. U zamjeničkoj osnovi **vbs-* > *vəs-*, kao i u priloga izvedenih iz zamjenica, u kojima *vb-* > *və-* također funkcioniра kao dio osnove, nakon redukcije se poluglasa u mnogim sjeveroistočnim istarskim govorima reducira i inicijalno *v* ispred šumnika. Jednako je načelno u središnjoistarskim sjevernim boljунskim govorima Lupoglava, Semića, Dolenje Vasi, Bresta (Vranić 2005: 257), a i u govoru Vele Učke: *sě* ‘sve’, *sī* ‘svi’, *sākakor* ‘svakako’, *sākako* ‘svakako’, *sāki* ‘svaki’, *sākamor* ‘svakud’, *seyā* ‘svega’ G jd. s. r.

Prefiks **vb-* > *və-* ili se reducira ispred šumnika / drugog sonanta ili se vokalizira ispred šumnika / drugoga sonanta: *zēt* ‘uzeti’, *dovīca* ‘udovica’; *ubīt, umrēt*, što je također svojstveno i spomenutim boljунskim govorima, ali i mnogim sjeveroistočnim istarskim govorima.

S obzirom na mogućnost redukcije početnoga *v*, govor Vele Učke u istoj je kategoriji s govorima u okružju, bilo sjeveroistočnim istarskim, bilo središnjoistarskim sjevernim boljунskim govorima. Takvo se *v*, naime, reducira u pokoјemu primjeru: *lāsi* ‘vlasi, kosa’, ali *vrābac, vrāna*.

Sonant *v* u konsonantskim se skupinama sa sonantom *r* ili slogotvornim *r* u istom slogu ne izgovara: *srāp* ‘svrab’, *třdi* ‘tvrdi’, ali je zadržan u konsonantskim skupinama sa slogotvornim *r* u narednom slogu: *svěkra*.

2.5.4. Prijedlog i prefiks **vb* > *və*, kao i u najvećem dijelu čakavskih ekavskih govora, nakon provedene nepreventivne čakavske vokalizacije (Moguš 1977: 21–22), ima oblik *va*: *va yrāt, vāveki*.

2.5.5. S obzirom na status protetskog *j-* govor Vele Učke pripada većini ekavskih govora, dakle i sjeveroistočnih istarskih i boljунskih, u kojima se takvo *j-* ne javlja u novim položajima osim iznimno: *jīskra, Jīve*.

2.5.6. Ishodišnojezični prijedlozi i prefiksi **vy(-)*, i **izv(-)*, nakon gubitka *šva*, u većini su se čakavskih ekavskih govora stopili u prijedlog *iz(-)* (s mogućnošću metatiziranog lika *zi*) ili su se „s prijedlogom *sþ* > *sə* ujednačili na jednak oblik *z* u funkciji prijedloga i u prefiksalsnih tvorenica“ (Vranić 2005: 271). Govor Vele Učke ovom je značajkom među govorima koji su zadržali barem neki primjer s prefiksom *vi*, kao što je u mnogim središnjim istarskim govorima, pa i u boljунskim, a nije razvijen metatizirani lik *zi*, kao što je, uz ostale mogućnosti, u sjeveroistočnim istarskim čakavskim govorima, već lik *z*, koji se, ovisno o poziciji, mijenja u neku od varijanata (*s, ž, š*): *vilīt* ‘izliti’, *vilēs* ‘niknuti’, *znēt*

‘skinuti, izvaditi’, *zn̄imat* ‘skidati, vaditi’, *zb̄irat* ‘izabirati’, *sh̄itat* ‘pobacati’, *str̄es* ‘istresti’, *zml̄atit* ‘izmlatiti’; *s t̄in*, *ž nj̄in*, *š čerěšnjo* ‘s trešnjom’.

2.5.7. Od konsonantskih mijena tipičnih za ekavske govore (Vranić 2005: 279–283) u govoru se Vele Učke, kao i u nekim boljунskim govorima (Boljuna, Lupoglava) provodi obezučenje finalnih šumnika: *mōš* ‘muž’, *pūš* ‘puž’, *medv̄et* ‘medvjed’, *mēt* ‘med’, *yrāt* ‘grad’, *ub̄et* ‘objed’, dok se *v* ne zamjenjuje s *f* (kao što je svojstveno sjeveroistočnim istarskim govorima): *sīrov*, *sīv* ‘sijed’. Promjena je skupine *st* > *s* redovita: *zb̄os* ‘izbosti’, *str̄es* ‘istresti’, *vilēs* ‘niknuti’, *zr̄as* ‘izrasti’, *jēs* ‘jesti’.

2.5.8. Okluziv /g/ ostvaruje se kao zvučni velarni spirant [ɣ] u svim položajima u riječi izuzev na dočetku, u kojem prelazi u *h*, što je svojstveno i mnogim središnjim istarskim i sjeveroistočnim istarskim govorima:¹⁰ *yrāt* ‘grad’, *yrābji* ‘grablje’, *jīyāl* G mn. ‘igala’, *yrmēt* ‘grmjeti’, *yūrla* ‘oluk’, *rōyāt* ‘rugati’, ali *drūgen* L jd. m. r., *ugānj* ‘oganj, vatra’, *grmēlo*, *prelōh* ‘pljeva’, *brēh* ‘brijeg’.

2.6. Napomene o sklonidbi imenica

2.6.1. U I jd. imeničkih riječi ž. r. nastavak je *-o*, kao i u većini boljунskih govorova: *z mojuō sestruō*, *z väšo kūto*.

2.6.2. U G jd. imenica ž. r. te u NAV mn. istih imenica nastavak je uglavnom *-i*, kao što je u većini boljунskih govorova, ali i u mnogim sjeveroistočnim istarskim govorima: *sestr̄i*, *žen̄i*, *divōjki*, ali *bōce*, *kūte*.

2.6.3. U G mn. imenica m. i s. r. preteže nastavak *-ø*, kao što je i u boljунskom govoru Lesišćine: *sudāc*, *mīš*, *siēl*, ali *sīni*.

2.6.4. Nastavci su DLI mn. imenica neizmijenjeni osim inovativnoga *-ah* u L mn. s. r.: *ženān* D mn., *kūtah* L mn., *sestr̄amī* I mn.; *prijatelon* D mn. m. r. ‘prijateljima’, *žēpeh* L mn. m. r. ‘džepovima’, *brēki* I mn. ‘psima’; *sēlon* D mn. s. r., *sřcah* L mn. s. r., *kolēnah* L mn. s. r., *přsi* I mn. s. r. ‘prsima’.

3. Klasifikacija govora Vele Učke

Terenskim je istraživanjem u dva navrata u razmaku od dvadesetak godina potvrđeno da je govor Vele Učke, iako bi teritorijalno pripadao sjeveroistočnom istarskomu dijalektu, rubni govor boljунskoga tipa središnjega istarskoga poddijalekta.

Rubnost se ponajprije potvrđuje dvojakim refleksom negdašnjega stražnjega nazala u odnosu na trojaki refleks u susjednim boljунskim govorima; redukcijom morfema /l/ u kategoriji jd. m. r. glagolskoga pridjeva radnog, ali ne i fonema /l/ u kategoriji dočetnoga sloga imenica, pridjeva i priloga, kao što je moguće u blizim mu boljунskim govorima; promjenom vokala uz nazal u nastavku 1. l.

¹⁰ Takav se izgovor tumači kao inovacija kasnijega razvoja koja je “stoljećima povezivala zapadne slovenske dijalekte s čakavskim teritorijem” (Lenček 1989: 221).

jd. prezenta *-en* > *-in*, kao što je u, s druge mu strane susjednim, zaobalnim govorima sjeveroistočnoga istarskoga poddijalekta.

Literatura

1. Brozović, Dalibor; Pavle Ivić. 1988. *Jezik srpskohrvatski / hrvatskosrpski, hrvatski ili srpski*. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod „Miroslav Krleža“.
2. Derksen, Rick. 2008. *Etymological Dictionary of the Slavic Inherited Lexicon*. Leiden – Boston: Brill.
3. Langston, Keith. 2006. *Čakavian Prosody. The Accentual Patterns of the Čakavian Dialects of Croatian*. Bloomington, Indiana: Slavica.
4. Lenček, Rado L. 1989. „Notes on the evolution patterns of the Common Slavic *g > γ and -g > -x in Slovene dialects“. *Slavistična revija*, XXXVII/1–3, str. 219–231.
5. Lukežić, Iva. 1998. *Govori Klane i Studene*. Crikvenica: Libellus.
6. Lukežić, Iva. 2012. *Zajednička povijest hrvatskih narječja. 1. Fonologija*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada – Filozofski fakultet u Rijeci – Katedra Čakavskoga sabora Grobničine.
7. Małecki, Mieczysław. 1930. *Przegląd słowiańskich gwar Istrji*. Kraków: Polska Akademja umiejetrości.
8. Moguš, Milan. 1977. *Čakavsko narječe. Fonologija*. Zagreb: Školska knjiga.
9. Moguš, Milan. 1982. „Čakavština Opatijskog kraša“. *Radovi Zavoda za slavensku filologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu*, 17, str. 1–14.
10. Nežić, Ivana. 2013. *Fonologija i morfologija ekavskih čakavskih govora Labinštine*. Doktorska disertacija u rukopisu. Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet.
11. *Prostorni plan Parka prirode Učka*. 2006. URL: <http://www.pp-ucka.hr/wordpress/wp-content/uploads/Prostorni-plan-Parka-prirode-U%C4%8Dka.pdf> (1. prosinca 2019.)
12. Ribarić, Josip. 1940. „Razmještaj južnoslovenskih dijalekata na poluotoku Istri“. *Srpski dijalektološki zbornik*, 9, str. 1–207.
13. Šimunović, Petar. 1985. „Mozaik istarskih govora“. *Istra*, 3–4, str. 66–73.
14. Vermeer, Willem R. 1982. „Raising of *ě and loss of the nasal feature in Slovene“. *Studies in South Slavonic dialectology*. Leiden: Rijksuniversiteit te Leiden, str. 236–284.
15. Vranić, Silvana. 1999. *Čakavski ekavski dijalekt: sustav i podsustavi*. Doktorska disertacija u rukopisu. Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet.
16. Vranić, Silvana. 2005. *Čakavski ekavski dijalekt: sustav i podsustavi*. Rijeka: Filozofski fakultet, Odsjek za kroatistiku.
17. Zubčić, Sanja. 2006. *Akcenatski tipovi imenica i glagola u sjeverozapadnim čakavskim govorima (dijakronijski i sinkronijski aspekt)*. Doktorska disertacija u rukopisu. Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet.
18. Zubčić, Sanja. 2017. *Neocirkumfleks u čakavskom narječju*. Rijeka: Filozofski fakultet. URL: <http://izdavastvo.ffri.hr/wp-content/uploads/2017/04/Sanja-Zubcic-Neocirkumfleks-u-cakavskom-narjecju.pdf> (1. prosinca 2019.)

Zusammenfassung

REDEWEISE VON VELA UČKA INNERHALB DES ČAKAVISCH-EKAVISCHEN DIALEKTS

In der Arbeit werden die Sprachmerkmale der Redeweise in Vela Učka analysiert anhand dessen diese einem hierarchisch höheren System zugeordnet werden kann. Der Standort dieses dialektologischen Punktes – nordwestlich und südwestlich vom Boljun-Typ des mittleren-istrianischen Unterdialekts des čakavisch-ekavischen Dialekts (südwestlichen und istro-rumänischen Redeweisen des Vlasko-Typs) sowie südöstlich und östlich von den Redeweisen des Unterdialekts des ekavischen Dialekts umkreist – hat sich auf die sprachliche Merkmale dieser Redeweise ausgeprägt. Anhand von zwei Feldstudien im Abstand von 20 Jahren wurde bestätigt das die Redeweise von Vela Učka, obwohl diese aufgrund ihrer territorialen Zugehörigkeit dem nord-istrianischen Dialekt zuzuordnen wäre, in Wahrheit eine Randart des Boljun-Typs des mittleren-istrianischen Unterdialekts ist.

Schlüsselwörter: čakavisch-ekavischer Dialekt, mittlerer-istrianischer Unterdiaklett, Redeweisen des Boljun-Typs, Redeweise von Vela Učka